

Vergaderjaar 2002–2003

28 904

**Wijziging van de begrotingsstaten van het
Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor
het jaar 2002 (slotwet)**

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 en 2 (uitgaven/verplichtingen en ontvangsten)

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2002 wijzigingen aan te brengen in:

- a. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Economische Zaken;
- b. de begrotingsstaat inzake de baten-lastendiensten van dit ministerie.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel C van deze memorie van toelichting toegelicht.

De Minister van Economische Zaken,

B. ALGEMENE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Inleiding

De belangrijkste wijzigingen op de oorspronkelijk geautoriseerde begroting 2002 zijn al bij de eerste en tweede suppletore begroting toegelicht. Na de tweede suppletore begroting blijkt het nodig bij diverse artikelen nadere ramingsaanpassingen aan te brengen. Als gevolg daarvan wordt het totaal van de EZ-uitgavenbegroting 2002 bij derde – en laatste – suppletore begroting met € 32,7 mln verlaagd. Ten aanzien van de ontvangstenbegroting 2002 vindt bij derde- en laatste -suppletore begroting een verlaging plaats ter grootte van € 67,6 mln.

Uitgaven

De verlaging van de uitgavenbegroting is als volgt samengesteld (bedragen x € 1 mln):

Ramingen in budgettaire nota's:

Stand Miljoenennota 2002	1 786,2	
Bij: Amendement	0,3	
Bij: Voorjaarsnota 2002	26,9	
Af: Miljoenennota 2003 (Vermoed. uitk. 2002)	- 9,5	
Af: Najaarsnota 2002	- 65,2	
Af: Slotwet	- 32,7	
Totaal geraamd		1 706,0
Opgenomen in begrotingen:		
Vastgestelde begroting 2002	1 786,5	
Bij: eerste suppletore begroting 2002 (naar aanleiding van de Voorjaarsnota 2002)	26,9	
Af: tweede suppletore begroting 2002 (naar aanleiding van de Najaarsnota 2002)	- 74,6	
Af: afrondingsverschil	- 0,1	
Opgenomen t/m tweede suppletore begroting 2002		1 738,7
Slotwetmutatie (verlaging)		- 32,7

De volgende tabel geeft een overzicht van de uitgavenbegrotingen 2002 versus de realisatie:

Vastgestelde begroting 2002	1 786,5	
Bij: eerste suppletore begroting 2002	26,9	
Af: tweede suppletore begroting 2002	- 74,6	
Af: derde suppletore begroting 2002 (slotwet)	- 32,7	
Af: afrondingsverschil	- 0,1	
Totaal geraamd na de slotwet		1 706,0
Gerealiseerde uitgaven in 2002		1 706,0
Verschil		0

Ontvangsten

De verlaging van de ontvangstenbegroting is als volgt samengesteld (bedragen x € 1 mln):

Ramingen in budgettaire nota's:

Stand Miljoenennota 2002	2 850,0	
Bij: Amendement	0,3	
Af: afrondingsverschil	- 0,1	
Af: Voorjaarsnota 2002	- 93,5	
Bij: Miljoenennota 2003 (Vermoed. uitk. 2002)	179,8	
Bij: Najaarsnota 2002	68,4	
Af: Slotwet	- 67,6	
		<hr/>
Totaal geraamd		2 937,3

Opgenomen in begrotingen:

Vastgestelde begroting 2002	2 850,2	
Af: eerste suppletore begroting 2002 (naar aanleiding van de Voorjaarsnota 2002)	- 93,5	
Bij: tweede suppletore begroting 2002 (naar aanleiding van de Najaarsnota 2002)	248,2	
		<hr/>
Opgenomen t/m tweede suppletore begroting 2002		3 004,9
		<hr/>
Slotwetmutatie (verlaging)		- 67,6

De volgende tabel geeft een overzicht van de ontvangstenbegrotingen 2001 versus de realisatie:

Vastgestelde begroting 2002	2 850,2	
Af: eerste suppletore begroting 2002	- 93,5	
Bij: tweede suppletore begroting 2002	248,2	
Af: derde suppletore begroting 2002 (slotwet)	- 67,6	
		<hr/>
Totaal geraamd na de slotwet		2 937,3
Gerealiseerde ontvangsten in 2002		2 937,3
		<hr/>
Verschil		0

C. TOELICHTING BIJ DE BEGROTINGSARTIKELN

Beleidsartikelen

1 WERKING BINNENLANDSE MARKTEN

Artikel 1 : Werking binnenlandse markten

Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2002	47 727	49 114	97 096
Mutatie 1e suppl. begroting 2002	37 767	41 695	12 835
Mutatie 2e suppl. begroting 2002	4 766	10 397	12 572
Mutatie slotwet 2002	1 244	- 11 944	- 2 904
<i>Specificatie mutatie slotwet:</i>			
1. <i>Opbrengsten casino's</i>			- 3 411
2. <i>Overige niet beleidsmatig relevante mutaties</i>	1 244	- 11 944	507
Stand slotwet 2002 (= realisatie 2002)	91 504	89 262	119 599

Ad 1 De raming van ontvangsten van Holland Casino's is bij de tweede suppletore begroting verhoogd (van € 91,2 mln naar € 110 mln). De uiteindelijke realisatie is iets lager uitgevallen.

2 BEVORDEREN VAN INNOVATIEKRACHT

Artikel 2: Bevorderen van innovatiekracht

Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2002	594 228	580 750	154 648
Mutatie 1e suppl. begroting 2002	17 405	- 2 093	- 4 712
Mutatie 2e suppl. begroting 2002	68 049	- 62 376	- 9 624
Mutatie slotwet 2002	- 28 624	9 419	- 48 622
<i>Specificatie mutatie slotwet:</i>			
1. <i>Internationale ruimtevaartprogramma's</i>	- 17 106	- 8 004	
2. <i>Overig ICT-beleid</i>	- 13 144	- 450	
3. <i>Nationaal Actieplan Elektronische Snelwegen</i>	10 636	10 662	
4. <i>Technologische ontwikkelingsprojecten</i>	- 9 900	- 2 541	
5. <i>Bijdrage instituten</i>	4 222	5 221	
6. <i>Innovatief ondernemerschap</i>	- 3 112	- 1 884	
7. <i>Ontvangsten uit het Fes</i>			- 37 734
8. <i>Ontvangsten EET-geld van OCenW</i>			- 8 350
9. <i>Overige niet beleidsmatig relevante mutaties</i>	- 220	6 415	- 2 538
Stand slotwet 2002 (= realisatie 2002)	651 453	525 700	91 690

Ad 1 De mutatie van € 17,1 mln wordt met name veroorzaakt door twee projecten, die tijdens de ESA Ministerconferentie in november 2001 zijn afgesproken. Implementatie vergt meer tijd doordat de ESA-lidstaten het nog niet over alle details eens zijn. Het gaat met name om de programma's Galileo en ARTES 8. Galileo betreft een toezegging van € 15 mln die niet meer in 2002 heeft plaatsgevonden en bij ARTES 8 is minder toegezegd dan geraamd.

Ad 2

en 3 In de tweede helft van 2002 is budget overgeheveld naar het nieuwe artikelonderdeel «overig ICT-beleid». Een deel van dit budget komt van het artikelonderdeel Nationaal Actieplan Elektronische Snelwegen (NAP). Aflopende programma's zijn echter om technische redenen nog verplicht op het artikelonderdeel NAP. Hierdoor heeft

op NAP een hogere uitputting en op Overig ICT-beleid een lagere uitputting plaatsgevonden.

Ad 4 Door het afschaffen van de TOP-regeling met ingang van 2003 is op de laatste tender in 2002 meer ingeschreven dan normaal. Door de vele extra aanvragen konden diverse aanvragen niet op tijd worden afgehandeld. In totaal is hierdoor € 9,9 mln minder gecommiteerd dan voorzien. Bij Voorjaarsnota 2003 zal voorgesteld worden hier nog een voorziening voor te treffen in 2003.

Ad 5 De mutatie wordt met name verklaard door de volgende twee oorzaken. Ten eerste heeft EZ, net als de Ministeries van Defensie en VenW, een bijdrage van € 2,0 mln verleend in het kader van de pensioenproblematiek van het NLR. Ten tweede heeft EZ een bijdrage van circa € 3 mln verleend aan het EU-onderzoeksprogramma 2002. Het gaat hierbij om een matchingsubsidie binnen het EU-kaderprogramma. Deze bijdrage is vastgesteld aan de hand van voorstellen van het NLR.

Ad 6 De Subsidieregeling Integraal Regionaal Technostarters beleid (SIRT) wordt door Senter uitgevoerd in opdracht van EZ. Omdat de ingediende plannen voor deze subsidie veelal onvoldoende waren onderbouwd en door de eindejaarsdruk bij Senter, is het niet gelukt alle aanvragen nog in 2002 af te handelen.

Ad 7 Over 2002 is uit het Fes minder opgevraagd dan was geraamd. Dit wordt met name veroorzaakt door lagere kasuitgaven voor experimentele faciliteiten, EET en de kennis- en innovatieimpuls.

Experimentele faciliteiten

In 2001 is een tender georganiseerd waarbij aan 8 projecten geld is gecommiteerd. Omdat experimentele faciliteiten veelal zeer complex zijn, is een lange realisatietijd nodig. In 2003 komt de eerste faciliteit gereed en zullen de projecten tot betaling komen.

EET

De EET-regeling wordt uitgevoerd door Novem, welke per 1 juli 2002 een tijdelijk agentschap van EZ is geworden. In het verleden verstrekte voorschotten zijn eerst door Novem besteed, waardoor Novem in de tweede helft van 2002 lagere declaraties bij EZ heeft ingediend, onder meer voor de regeling EET.

Kennis- en innovatieimpuls

Op diverse regelingen en programma's binnen de kennis- en innovatie-impuls zijn de kasuitgaven lager geweest dan geraamd. Hieronder vallen MEDEA en de Subsidieregeling Infrastructuur Technostarters.

Ad 8 Door de lagere realisatie van uitgaven voor EET is er in 2002 geen sprake van de gebruikelijke bijdrage van OCenW.

3 BEVORDEREN ONDERNEMINGSKLIMAAT

Artikel 3: Bevorderen ondernemingsklimaat

Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2002	606 097	302 582	21 410
Mutatie 1e suppl. Begroting 2002	85 425	- 1 193	6 242
Mutatie 2e suppl. Begroting 2002	43 551	- 33 726	53
Mutatie slotwet 2002	- 111 922	7 000	- 4 703
<i>Specificatie mutatie slotwet:</i>			
1. <i>BBMKB</i>	- 96 347	+ 2 719	
2. <i>Bijdragen aan ROM's</i>	- 6 800	- 9 523	
3. <i>Opdrachten en Onderzoek Ondernemingsklimaat</i>	- 4 914		
4. <i>Duurzaamheid</i>	- 4 631	- 5 375	
5. <i>JSF</i>			- 4 538
6. <i>Overige niet beleidsmatig relevante mutaties</i>	+ 770	+ 19 179	- 165
Stand slotwet 2002 (= realisatie 2002)	623 151	274 663	23 002

Ad 1 De belangrijkste reden voor de onderuitputting bij de BBMKB is de conjuncturele neergang. Ten opzichte van de oorspronkelijke raming van 4000 kredieten, zijn door de banken slechts 2779 kredieten verleend onder de borgstellingsregeling.

Ad 2 De besluitvorming over de fusie tussen de GOM en de OOM heeft langer geduurd dan verwacht, waardoor de gereserveerde middelen voor een kapitaalstorting in de gefuseerde ROM van 2002 naar 2003 worden doorgeschoven (€ 6,8 mln). Samen met de kapitaalstortingen vanuit de provincies Gelderland en Overijssel zou een nieuwe gefuseerde ROM ontstaan met voldoende slagkracht en een minderheidsbelang van het rijk. De kasuitputting is € 2,7 mln lager omdat in 2002 niet is getrokken op de reservering voor de claims van participaties van de GOM.

Ad 3 De mutatie wordt deels verklaard door de middelen die vanuit dit instrument zijn overgeboekt naar andere instrumenten. Daarnaast zijn enkele geplande onderzoeken doorgeschoven naar 2003, waardoor vrijval in 2002 optreedt.

Ad 4 Het aanvankelijke voornemen om de stichting Energiecentrum MKB voor 4 jaar volledig te financieren is in 2002 verlaten. Op basis van businessplannen en het streven naar een zelfvoorzienend Energiecentrum is besloten over te gaan op gedeeltelijke financiering in jaartranches. De voor 2002 geraamde middelen vallen daardoor gedeeltelijk vrij.

Ad 5 De voor 2002 geraamde industriebijdrage voor deelname aan de JSF-ontwikkeling wordt in 2003 ontvangen.

Ad 6 Bij de overige mutaties springt vooral de kasmutatie van € 19 mln in het oog. Deze wordt grotendeels verklaard door de kasversnelling die heeft plaatsgevonden bij de fysieke stadseconomie. Doordat de laatste tranche uit 2005 nu in 2002 is betaald, is hiermee de gehele uitfinanciering van de EZ-bijdrage aan het GSB binnen de convenantperiode getrokken. Daarnaast is de uitfinanciering van in het verleden aangegane verplichtingen bij enkele instrumenten sneller of langzamer dan geraamd, waardoor de realisaties afwijken van de raming.

4 DOELMATIGE EN DUURZAME ENERGIEVOORZIENING

Artikel 4: Doelmatige en duurzame energievoorziening

Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2002	248 579	228 426	20 987
Mutatie 1e suppl. begroting 2002	93 889	28 940	60 000
Mutatie 2e suppl. begroting 2002	- 6 228	- 80 409	- 38 179
Mutatie slotwet 2002	- 45 957	- 35 063	- 4 988
<i>Specificatie mutatie slotwet:</i>			
1. CO ₂ reductieplan	- 27 989	- 2 312	
2. Programma E-efficiency en duurzame energie	- 27 186	- 7 241	
3. Opdrachten uitvoering door derden	7 123	- 4 277	
4. EINP wind	6 997	- 780	
5. Joint Implementation	- 5 200	3 497	
6. UCN			- 4 601
7. Overige niet beleidsmatig relevante mutaties	298	- 16 956	- 387
Stand slotwet 2002 (= realisatie 2002)	290 283	141 894	37 820

Ad 1 De start van een voorgenomen beleidsprogramma (Wind near shore) was gepland in 2002. De planning heeft vertraging opgelopen, maar het programma is alsnog begin 2003 van start gegaan.

Ad 2 Voor «Programma's energie-efficiency» en «Programma's duurzame energie» is minder verplicht dan geraamd. Dit is voor € 8 mln terug te voeren tot het nieuwe beleidsinstrument transitie management. De hiervoor gereserveerde ruimte is niet gecommiteerd in 2002 en is daarom hiervoor nodig in 2003. Het overige deel van de mutatie heeft betrekking op de omvorming van Novem BV in een tijdelijke baten-lastendienst. Onder het BV-regiem commiteerde EZ in jaar t programma's voor jaar t+1. Omdat Novem als tijdelijke baten-lastendienst binnen de EZ begroting is gekomen, gebeurt dit niet meer. Novem commiteert nu zelf in het jaar t +1. Als gevolg van deze verandering van systematiek is bij EZ in 2002 minder Novembeids-geld gecommiteerd voor 2003.

Ad 3 De mutatie heeft betrekking op de uitvoeringskosten van de programma's DEN en de MJA's, die door Novem in 2003 worden uitgevoerd.

Ad 4 De EIMP-Wind is per 1 januari 2003 afgeschaft. In 2002 was nog sprake van een flinke groei in het aantal subsidieaanvragen voor de EIMP-Wind. Omdat het opgestelde windvermogen nog ver weg is van de doelstelling van 1500 MW in 2010, is € 7 mln extra budget beschikbaar gesteld.

Ad 5 Bij Joint Implementation worden de beleidsintenties langzamer gerealiseerd dan aanvankelijk gedacht. De onbestede verplichtingenruimte blijft in latere jaren voor JI beschikbaar.

Ad 6 Een extra dividenduitkering is eind 2002 door UCN aan EZ uitgekeerd. De dividendbelasting is echter nog niet ontvangen, deze ontvangst vindt plaats in 2003.

5 BUITENLANDSE ECONOMISCHE BETREKKINGEN

Artikel 5: Buitenlandse economische betrekkingen

Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2002	231 240	201 578	1 815
Mutatie 1e suppl. begroting 2002	24 267	- 11 197	
Mutatie 2e suppl. begroting 2002	1 448	22 381	6 350
Mutatie slotwet 2002	3 345	9 232	3 268
<i>Specificatie mutatie slotwet:</i>			
1. <i>Exportbevordering – herverzekeringen</i>	33 074	- 10 203	
2. <i>Exportbevordering – exportfinanciering</i>	- 21 043	10 942	
3. <i>Economische samenwerking – PSO</i>	- 4 135	6 003	
4. <i>Overige niet beleidsmatig relevante mutaties</i>	- 4 551	2 490	3 268
Stand slotwet 2002 (= realisatie 2002)	260 300	221 994	11 433

Ad 1 Gegeven de opbouw van de risicoportefeuille is het verantwoord de risicoverhouding van de GOM-faciliteit aan te passen van 1:1 naar 1:2. Een verhouding van 1:2 betekent dat de risicoportefeuille maximaal twee keer de omvang van de interne reserve mag bedragen. Daardoor was het mogelijk om de herverzekeringsruimte (ofwel het herverzekeringsplafond) voor de GOM voor 2002 op te hogen tot € 300 mln. Deze was voor het begrotingsjaar 2002 oorspronkelijk vastgesteld op € 239 mln (gezien de toen geldende risicoverhouding van 1:1). Van de verruiming van € 61 mln is uiteindelijk € 33 mln aangewend.

Ad 2 De lagere gerealiseerde verplichtingen op dit artikelonderdeel worden veroorzaakt door het lage aantal aanvragen voor de Rente OverbruggingsFaciliteit binnen het Besluit Subsidie Exportfinanciering (BSE).

Ad 3 Deze mutatie heeft enerzijds te maken met het niet geheel uitputten van het reguliere PSO-budget vanwege het niet volledig aansluiten bij de wensen van het bedrijfsleven. Dat heeft geleid tot een wijziging van het programma PSO in 2003. Anderzijds is PSO-pré-accessie later van start gegaan waardoor er minder verplichtingen zijn aangegaan.

7 BEHEER BODEMSCHATTEN

Artikel 7: Beheer bodemschatten

Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2002	75 844	75 844	2 379 170
Mutatie 1e suppl. begroting 2002	- 46 616	- 46 616	- 172 003
Mutatie 2e suppl. begroting 2002	3 396	4 873	175 607
Mutatie slotwet 2002	120	- 3 401	- 15 051
<i>Specificatie mutatie slotwet:</i>			
1. <i>Aardgasbaten MOR en via EBN</i>			- 26 051
2. <i>Afdracht aan het Fes</i>			11 200
3. <i>Overige niet beleidsmatig relevante mutaties</i>	120	- 3 401	- 200
Stand slotwet 2002 (= realisatie 2002)	32 744	30 700	2 367 723

Ad 1
en 2 De realisatie van de aardgasopbrengst is iets lager dan de geraamde

opbrengst. De afdracht aan het Fes wordt gevormd door 41,5% van de niet-belastingontvangsten van de Staat uit de winning van aardgas. Door de lagere aardgasbaten dan geraamd valt ook de afdracht aan het Fes lager uit.

10 EFFECTIEVE TELECOMMUNICATIE- EN POSTMARKT

Artikel 10 : Effectieve telecommunicatie- en postmarkt

Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2002			
Mutatie 2e suppl. begroting 2002	89 557	53 150	161 440
Mutatie slotwet 2002	- 12 312	- 6 018	- 832
<i>Specificatie mutatie slotwet:</i>			
1. Kenniswijk	- 12 816	- 5 425	
2. Overige niet beleidsmatig relevante mutaties	504	- 593	- 832
Stand slotwet 2002 (= realisatie 2002)	77 245	47 132	160 608

Ad 1 Voor het project Kenniswijk is in totaal € 45,7 mln beschikbaar gesteld uit het Fes, verdeeld over de periode 2002–2006. Bij Najaarsnota 2002 is de beschikbare verplichtingenruimte uit de jaren 2003 – 2006 naar voren gehaald om deze geheel in 2002 te kunnen verplichten. Voor een bedrag van € 32,9 mln is dit in 2002 gerealiseerd. De resterende € 12,8 mln schuift door naar volgende jaren.

Niet-beleidsartikelen

21 ALGEMEEN

Artikel 21: Algemeen

Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2002	83 829	84 267	3 647
Mutatie 1e suppl. begroting 2002	1 340	1 340	4 167
Mutatie 2e suppl. begroting 2002	20 774	21 056	2 184
Mutatie slotwet 2002	4 180	- 7 739	4 382
<i>Specificatie mutatie slotwet:</i>			
1. <i>Contract beveiliging</i>	2 854		
2. <i>Ontvangst USZO</i>			2 492
3. <i>Verrekening CBS</i>			1 044
4. <i>Teruggave belastingdienst</i>			726
5. <i>Overige niet beleidsmatig relevante mutaties</i>	1 326	- 7 739	120
Stand slotwet 2002 (= realisatie 2002)	110 123	98 924	14 380

Ad 1 In 2002 is een nieuw vierjarig contract afgesloten voor beveiliging. Dit contract is in één keer verplicht (€ 2,8 mln) en leidt in latere jaren tot een verlaging van de raming.

Ad 2 Betreft ontvangst van de USZO, onder andere voor de WAO en de ziektewet (€ 2,2 mln).

Ad 3 Betreft verrekening ouderdoms- en nabestaandenpensioen met het CBS (€ 1,0 mln).

Ad 4 Betreft teruggave loonbelasting/premies volksverzekeringen van de Belastingdienst Apeldoorn (€ 0,7 mln).

23 AFWIKKELING OUDE VERPLICHTINGEN

Artikel 23: Afwikkeling oude verplichtingen

Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2002	5 297	5 932	78 873
Mutatie 1e suppl. begroting 2002	- 388	- 388	
Mutatie 2e suppl. begroting 2002		165	- 63 500
Mutatie slotwet 2002	- 480	- 914	- 2 113
<i>Specificatie mutatie slotwet:</i>			
1. <i>Ontvangsten Nedcar</i>			- 2 140
2. <i>Overige niet beleidsmatig relevante mutaties</i>			+ 27
Stand slotwet 2002 (= realisatie 2002)	4 429	4 795	13 260

Ad 1 De realisatie is € 2,1 mln lager dan geraamd als gevolg van een iets lager dan geraamde opbrengst uit de verkoop van spare-parts van de Volvo 400-serie.

D. TOELICHTING BIJ DE AGENTSCHAPSBEGROTING

1. Agentschap Senter

Algemeen

In onderstaande tabellen heeft geen mutatie plaatsgevonden in de eerste en tweede suppletore begroting, waardoor de slotwetmutatie per onderscheiden post bestaat uit het verschil tussen de oorspronkelijk vastgestelde begroting en de uiteindelijke realisatie.

Voor een uitgebreidere toelichting op aangebrachte slotwetmutaties wordt verwezen naar de verantwoording van het agentschap Senter, welke is opgenomen in het jaarverslag van EZ.

Tabel 1
Begrotingsstaat 2002
Opbouw vanaf stand ontwerpbegroting naar de stand van slotwet/rekening (€ 1 000)
Agentschap Senter

	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie
Agentschap Senter			
Totale baten	41 135	51 513	10 378
Totale lasten	41 067	49 390	8 323
Saldo van baten en lasten	68	2 123	2 055
Totale kapitaalontvangsten	1 403	3	- 1 400
Totale kapitaalluitgaven	7 044	5 925	- 1 119

Voor de toelichting op de mutaties wordt verwezen naar tabel 2 en 5.

Tabel 2
Begroting van baten en lasten 2002 (€ 1 000)
Opbouw vanaf stand ontwerpbegroting naar de stand van slotwet/rekening
Agentschap Senter

	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie
Baten			
Omzet moederdepartement	32 899	39 853	6 954
Omzet overige departementen	7 533	10 449	2 916
Omzet derden	499	813	314
Rentebaten	204	345	141
Buitengewone baten	-	53	53
Exploitatiebijdrage			
Totaal baten	41 135	51 513	10 378
Lasten			
Apparaatskosten			
* personele kosten	32 717	38 341	5 624
* materiële kosten	7 896	8 327	431
Rentelasten	-	-	-
Afschrijvingskosten			
* materieel	1 180	919	- 261
* immaterieel	-	-	-
Mutaties voorzieningen	45	2 156	2 111
Dekking interne projecten	- 771	- 353	418
Buitengewone lasten	-	-	-
Totaal lasten	41 067	49 390	8 323
Saldo van baten en lasten	68	2 123	2 055

Baten

De hogere omzet wordt vooral veroorzaakt door groei van bestaande opdrachten bij het DG Ondernemingsklimaat en is het gevolg van de toename van de omzet van de Borgstellingskredietregeling. In absolute zin was de groei het grootst bij DG Innovatie vanwege uitbreiding van bestaande opdrachten.

Daarnaast is de omzet van de overige departementen gestegen vanwege groei van opdrachten van de Ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en Verkeer & Waterstaat.

Lasten

Personele kosten

De hogere personele kosten zijn hoofdzakelijk het gevolg van de toename van het omzetvolume. De loonkosten zijn daarbij niet recht evenredig gestegen (17,2%) met het volume van de omzet (24,9%), doordat de hogere inleenkosten zijn gereduceerd.

Materiële kosten

De materiële kosten zijn ten opzichte van de raming gestegen met 5,5% en blijven daarmee achter bij de omzetstijging (24,9%). Een relatief grote toename deed zich voor bij de automatiseringskosten door met name hogere kosten voor onderhoud en licenties. Tevens zijn de out of pocket kosten van interne projecten gestegen door de uitvoering van diverse projecten op het gebied van automatisering. De afschrijvingskosten zijn lager dan de raming. Dit wordt met name veroorzaakt doordat in de afgelopen jaren investeringen zijn uitgesteld in verband met de verhuizing.

Mutatie voorzieningen

De dotaties aan en de vrijval van voorzieningen in 2002 zijn als volgt te specificeren:

Tabel 3

Mutaties en vrijval voorzieningen (€ 1 000)

	Realisatie 2002
Dotaties	
Voorziening personeel	1 012
Voorziening assurantie eigen risico	67
Voorziening huisvesting	745
Voorziening informatisering	329
	2 153
Voorziening debiteuren	34
Totaal dotatie	2 187
Vrijval	
Voorziening personeel	- 21
	- 21
Voorziening onderhanden werk	- 10
Totaal vrijval	- 31
Ten laste van de exploitatie	2 156

Tabel 4
Overzicht vermogensontwikkeling (€ 1 000):
2000–2006
Agentschap Senter

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1 Eigen vermogen per 1 januari	4 810	3 854	3 942	4 341	3 780	3 100	1 722
2 saldo van baten en lasten	2 053	1 948	2 123	40	230	60	40
3a uitkering aan moederdep.	- 990	- 1 860	- 1 724	- 601	- 910	- 1 220	- 1 529
3b bijdrage moederdepartement ter versterking EV	0	0	0	0	0	0	0
3c overige mutaties	- 2 019					- 218	
3 directe mutaties in het eigen vermogen	- 3 009	- 1 860	- 1 724	- 601	- 910	- 1 438	- 1 529
Eigen vermogen per 31/12 (1+2+3)	3 854	3 942	4 341	3 780	3 100	1 722	233

Tabel 5
Kasstroomoverzicht 2002 (€ 1 000)
Opbouw vanaf de ontwerpbegroting naar de stand van de slotwet/rekening
Agentschap Senter

	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie
1. Rekening courant RIC en overige liquidemiddelen per 1 januari 2002	10 395	16 078	5 683
2. Totaal operationele kasstroom	1 606	5 883	4 277
3a. -/- totaal investeringen	- 6 508	- 4 201	2 307
3b. + totaal boekwaarde desinvesteringen	-	3	3
3. Totaal investeringskasstroom	- 6 508	- 4 198	2 310
4a. -/- eenmalige uitkering aan moederdepartement	- 537	- 1 724	- 1 187
4b. + eenmalige storting door moederdepartement	-	-	-
4c. -/- aflossing op leningen	-	-	-
4d. + beroep op leenfaciliteit	1 404	-	- 1 404
4. Totaal financieringskasstroom	867	- 1 724	- 2 591
5. Rekening courant RIC en overige liquide middelen per 31 december 2002	6 360	16 039	9 673

De gerealiseerde operationele kasstroom in 2002 is € 4,3 mln hoger dan verwacht. Ten opzichte van de begroting is sprake van een hoger resultaat, een afname van de kortlopende vorderingen en een toename van de kortlopende schulden.

De gerealiseerde investeringskasstroom is € 2,3 mln lager door de latere verhuizing naar CentreCourt waardoor er minder investeringen zijn gepleegd dan geraamd.

De gerealiseerde financieringskasstroom wijkt af van de begroting. Dit wordt veroorzaakt door de hogere eenmalige uitkering aan EZ en het geen beroep doen op de leenfaciliteit voor de investeringen.

2. Agentschap EVD

Algemeen

In onderstaande tabellen heeft geen mutatie plaatsgevonden in de eerste en tweede suppletore begroting, waardoor de slotwetmutatie per onderscheiden post bestaat uit het verschil tussen de oorspronkelijk vastgestelde begroting en de uiteindelijke realisatie.

Voor een uitgebreidere toelichting op aangebrachte slotwetmutaties wordt verwezen naar de verantwoording van het agentschap EVD, welke is opgenomen in het jaarverslag van EZ.

Tabel 1
Begrotingsstaat 2002
Opbouw vanaf stand ontwerpbegroting naar de stand van slotwet/rekening (€ 1 000)
Agentschap EVD

	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie
Agentschap EVD			
Totale baten	27 964	25 450	- 2 514
Totale lasten	27 810	24 905	- 2 905
Saldo van baten en lasten	154	545	391
Totale kapitaalontvangsten	1 271	0	- 1 271
Totale kapitaaluitgaven	1 775	251	- 1 524

Voor de toelichting op de mutaties wordt verwezen naar tabel 2 en 4.

Tabel 2
Begroting van baten en lasten 2002 (€ 1 000)
Opbouw vanaf stand ontwerpbegroting naar de stand van slotwet/rekening
Agentschap EVD

	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie
Baten			
Opbrengst moederdepartement	22 933	21 261	- 1 672
Opbrengst overige departementen	3 636	3 083	- 553
Opbrengst derden	1 361	943	- 418
Rentebaten	34	163	129
Buitengewone baten	0	0	0
Exploitatiebijdrage	0	0	0
Totaal baten	27 964	25 450	- 2 514
Lasten			
Apparaatskosten			
* personele kosten	8 571	9 064	493
* materiële kosten	18 488	15 426	- 3 062
Rentelasten	44	13	- 31
Afschrijvingskosten			
* materieel	450	304	- 146
* immaterieel	0	0	0
Mutaties voorzieningen	257	98	- 159
Dekking interne projecten	0	0	0
Buitengewone lasten	0	0	0
Totaal lasten	27 810	24 905	- 2 905
Saldo baten en lasten	154	545	391

Baten

De lagere baten zijn met name gerealiseerd bij de deelprogramma's Collectieve Marktbewerking. In 2002 hebben minder zakenmissies naar het buitenland onder leiding van een bewindspersoon of hoge ambtenaar plaatsgevonden dan voorzien. Ook zijn de kosten voor collectieve beursinzendingen lager uitgevallen dan gepland. Het deelprogramma Holland promotie realiseerde hogere baten, als gevolg van internationale prijsstijgingen van postdiensten en een grotere verspreiding.

Lasten

Personele kosten

De stijging van de personele kosten ten opzichte van de ontwerpbegroting wordt grotendeels bepaald door prijs- en volumeontwikkelingen. De prijsontwikkelingen zijn het gevolg van de CAO-verhoging en de reguliere beloningsronde.

Materiële kosten

De daling van de kosten ten opzichte van de begroting wordt met name veroorzaakt door beduidend minder activiteiten en kosten binnen het deelprogramma Collectieve Marktbewerking (€ 1,9 mln). Tevens zijn de exploitatielasten van de Netherlands Business Support Offices lager uitgevallen dan begroot (€ 0,5 mln) en is de voorziene opdracht van DG Ondernemingsklimaat niet uitgevoerd in 2002 (€ 0,3 mln). Tevens is er sprake van lagere huisvestingskosten (€ 0,3 mln) vanwege ontvangsten over voorgaande jaren met betrekking tot de huisvesting van de EVD.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten vallen lager uit doordat voorziene investeringen voor verbouwing dan wel verhuizing niet hebben plaatsgevonden.

Mutaties voorzieningen

In 2002 is € 0,1 mln gedoteerd aan de voorziening voor personele kosten in verband met de opvang van personele risico's.

Tabel 3
Overzicht vermogensontwikkeling (€ 1 000)
2000–2006
Agentschap EVD

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1 Eigen vermogen per 1 januari	nvt	535	708	1 253	1 240	1 240	1 240
2 saldo van baten en lasten	0	173	545	190	288	386	484
3a uitkering aan moederdep. 0	0	0	- 203	- 288	- 386	- 484	
3b bijdrage moederdepartement ter versterking EV	0	0	0	0	0	0	0
3c overige mutaties	0	0	0	0	0	0	0
3 directe mutaties in het eigen vermogen	0	0	0	- 203	- 288	- 386	- 484
Eigen vermogen per 31/12 (1+2+3)	nvt	708	1 253	1 240	1 240	1 240	1 240

Tabel 4
Kasstroomoverzicht 2002 (€ 1 000)
Opbouw vanaf de ontwerpbegroting naar de stand van de slotwet/rekening
Agentschap EVD

	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie
1. Rekening courant RIC en overige liquide middelen per 1 januari 2002	843	7 013	6 170
2. Totaal operationele kasstroom	226	- 3 010	- 3 236
3a. -/- totaal investeringen	- 1 492	- 101	1 391
3b. + totaal boekwaarde desinvesteringen	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 1 492	- 101	1 391
4a. -/- eenmalige uitkering aan moederdepartement	0	0	0
4b. + eenmalige storting door moederdepartement	0	0	0
4c. -/- aflossing op leningen	- 283	- 150	133
4d. + beroep op leenfaciliteit	1 271	0	- 1 271
4. Totaal financieringskasstroom	988	- 150	- 1 138
5. Rekening courant RIC en overige liquide middelen per 31 december 2002	565	3 752	- 3 187

Operationele kasstroom

De operationele kasstroom bestaat uit het saldo van baten en lasten plus de afschrijvingen, zoals opgenomen in het verloopoverzicht van de materiële vaste activa. De kortlopende vorderingen zijn met € 3,2 mln toegenomen. Dit wordt met name veroorzaakt doordat de bevoorschotting van de belangrijkste opdrachtgever van de EVD, het DG BEB, is aangepast aan het uitgavenpatroon van de EVD. Daarnaast zijn de kortlopende schulden met € 0,6 mln afgenomen, met name tengevolge van de afname van het saldo crediteuren.

Investeringskasstroom en Financieringskasstroom

Voor 2002 stonden investeringen gepland voor huisvesting en automatisering. In de ontwerpbegroting was het uitgangspunt hiervoor een beroep te doen op de leenfaciliteit. Deze investeringen hebben in 2002 niet plaatsgevonden.

3. Baten-lastendienst Bureau voor de Industriële Eigendom

Algemeen

In onderstaande tabellen heeft geen mutatie plaatsgevonden in de eerste en tweede suppletore begroting, waardoor de slotwetmutatie per onderscheiden post bestaat uit het verschil tussen de oorspronkelijk vastgestelde begroting en de uiteindelijke realisatie.

Voor een uitgebreidere toelichting op aangebrachte slotwetmutaties wordt verwezen naar de verantwoording van de baten-lastendienst Bureau voor de Industriële Eigendom, welke is opgenomen in het jaarverslag van EZ.

Tabel 1
Begrotingsstaat 2002
Opbouw vanaf stand ontwerpbegroting naar de stand van slotwet/rekening (€ 1 000)

	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie
Baten-lastendienst Bureau voor de Industriële Eigendom			
Totale baten	17 607	17 541	- 66
Totale lasten	17 371	17 267	104
Saldo van baten en lasten	236	274	- 38
Totale kapitaalontvangsten	1 361	980	- 381
Totale kapitaaluitgaven	2 333	616	- 1 717

Voor de toelichting op de mutaties wordt verwezen naar tabel 2 en 4.

Tabel 2
Begroting van baten en lasten 2002 (€ 1 000):
Opbouw vanaf stand ontwerpbegroting naar de stand van slotwet/rekening
Baten-lastendienst Bureau voor de Industriële Eigendom

	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie
Baten			
Opbrengst moederdepartement	17 380	17 071	- 309
Opbrengst derden	227	173	- 54
Opbrengst IPR-guide		13	13
Rentebaten		80	80
Buitengewone baten		204	204
Totaal baten	17 607	17 541	- 66
Lasten			
<i>Apparaatskosten</i>			
Personele kosten	8 803	9 007	204
Materiële kosten			
* exploitatiekosten	4 901	4 219	- 682
* advieskosten EOB	2 360	1 694	- 666
Rentelasten	127		- 127
Afschrijvingskosten	1 180	1 456	276
Mutaties voorzieningen	0	940	940
Mutatie Onderhanden werk		- 49	- 49
Totaal lasten	17 371	17 267	- 104
Saldo van baten en lasten	236	274	38

Baten

Omzet moederdepartement

De realisatie van de opbrengst van het moederdepartement is € 0,3 mln lager dan begroot, met name doordat vanaf 2002 de contributie aan het World Intellectual Property Organization (WIPO) ad € 0,3 mln niet meer door het Bureau I.E. wordt betaald en doorberekend aan de opdrachtgever.

Buitengewone baten

De belangrijkste oorzaak van de hogere bate is de restitutie van huur over 2001 door de Rijksgebouwendienst ad € 0,2 mln.

Lasten

Materiële kosten

De lagere materiële kosten worden veroorzaakt door lagere exploitatiekosten huisvesting € 0,3 mln, vanwege restitutie van de huur van de Rijksgebouwendienst, het wegvallen van de verplichting tot betaling van de contributie WIPO (€ 0,3) mln en lagere kantoorkosten (€ 0,1 mln)

Advieskosten EOB

De advieskosten EOB zijn € 0,7 mln lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door een lagere productie van het EOB en doordat meer (nationale) nieuwheidsonderzoeken dan begroot door het Bureau IE zelf zijn uitgevoerd.

Rentelasten

De rentekosten zijn nihil, omdat een eerste lening op 31 december 2002 werd afgesloten.

Tabel 3
Overzicht vermogensontwikkeling (€ 1 000)
2000–2006
Baten-lastendienst Bureau voor de Industriële Eigendom

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1 Eigen vermogen per 1 januari	Nvt	Nvt	464	738	969	1 056	1 089
2 saldo van baten en lasten			274	405	350	386	225
3a uitkering aan moederdep.			0	- 174	- 263	- 353	- 442
3b bijdrage moederdepartement ter versterking EV			0	0	0	0	0
3c overige mutaties			0	0	0	0	0
3 directe mutaties in het eigen vermogen							
Eigen vermogen per 31/12 (1+2+3)	Nvt	Nvt	738	969	1 056	1 089	872

Tabel 4
Kasstroomoverzicht 2002 (€ 1 000)
opbouw vanaf de ontwerpbegroting naar de stand van de slotwet/rekening
Baten-lastendienst Bureau voor de Industriële Eigendom

	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie
1. Rekening courant RIC en overige liquide middelen per 1 januari 2002	107	5	- 102
2. Totaal operationele kasstroom	1 208	3 297	2 089
3a. -/- totaal investeringen	- 1 361	- 616	745
3b. + totaal boekwaarde desinvesteringen	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 1 361	- 616	745
4a. -/- eenmalige uitkering aan moederdepartement	0	0	0
4b. + eenmalige storting door moederdepartement	0	320	320
4c. -/- aflossing op leningen	- 972	0	972
4d. + beroep op leenfaciliteit	1 361	660	- 701
4. Totaal financieringskasstroom	389	980	591
5. Rekening courant RIC en overige liquide middelen per 31 december 2002	343	3 668	3 325

Operationele kasstroom

De hogere operationele kasstroom wordt veroorzaakt door inhaalafschrijvingen, het opnemen van voorzieningen en een hoger werkkapitaal.

Investeringskasstroom

De lagere investeringskasstroom wordt veroorzaakt door achterblijvende ICT investeringen

Financieringskasstroom

De hogere financieringskasstroom wordt veroorzaakt door de niet geraamde afrekening met het moederdepartement en een lager beroep op de leenfaciliteit. Door de lagere leenfaciliteit hoefde ook niet te worden afgelost.

4. Agentschap Telecom

Algemeen

In onderstaande tabellen heeft geen mutatie plaatsgevonden in de eerste en tweede suppletore begroting, waardoor de slotwetmutatie per onderscheiden post bestaat uit het verschil tussen de oorspronkelijk vastgestelde begroting en de uiteindelijke realisatie.

Voor een uitgebreidere toelichting op aangebrachte slotwetmutaties wordt verwezen naar de verantwoording van het agentschap Telecom, welke is opgenomen in het jaarverslag van EZ.

Tabel 1
Begrotingsstaat 2002
Opbouw vanaf stand ontwerpbegroting naar de stand van slotwet/rekening (€ 1 000)
Agentschap Telecom

	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie
Agentschap Telecom			
Totale baten	27 139	28 176	1 037
Totale lasten	30 813	34 339	3 526
Saldo van baten en lasten	- 3 674	- 6 163	- 2 489
Totale kapitaalontvangsten	4 855	3 959	- 896
Totale kapitaaluitgaven	7 782	6 977	- 805

Tabel 2
Begroting van baten en lasten 2002 (€ 1 000)
Opbouw vanaf stand ontwerpbegroting naar de stand van slotwet/rekening
Agentschap Telecom

	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie
Baten			
Opbrengst moederdepartement	3 678	4 634	956
Opbrengst derden	23 121	22 315	- 805
Rentebaten	227	357	130
Buitengewone baten	113	870	757
Totaal baten	27 139	28 176	1 037
Lasten			
Apparaatskosten	25 863	30 426	4 563
* personele kosten	16 694	19 015	2 321
* materiële kosten	9 169	11 411	2 243
Rentelasten	503	451	- 52
Afschrijvingskosten	4 175	3 270	- 905
* materieel	3 250	2 389	- 861
* immaterieel	925	881	- 44
Mutaties voorzieningen	272	192	- 80
Totaal lasten	30 813	34 339	3 526
Saldo van baten en lasten	- 3 674	- 6 163	- 2 489

Baten

De totale opbrengst wijkt met + 3,8% niet substantieel af van de begroting. De enigszins tegenvallende opbrengst derden wordt ruimschoots gecompenseerd door meevallers op de opbrengst moederdepartement, de buitengewone baten en de rentebaten. De opbrengst moederdepartement valt hoger uit omdat geen rekening was gehouden met de verrekeningen op bezwaar en beroep en repressieve handhaving ad € 0,9 mln. De buitengewone baten hebben overwegend een incidenteel karakter en zijn om die reden voor het grootste deel niet meegenomen in de raming. De rentebaten zijn meegevallen, omdat het gemiddelde rekening-courant saldo hoger was dan voorzien.

Lasten

Algemeen

De hogere kosten zijn het gevolg van aanmerkelijk meer inhuur van tijdelijk personeel en externe dienstverlening. De inhuur van tijdelijk personeel was vooral nodig om achterstanden in de vergunningverlening weg te werken. Door het relatief grote aantal omvangrijke projecten enerzijds en het capaciteitsbeslag als gevolg van de opeenvolgende organisatorische veranderingen anderzijds (eerst overgang naar IVW en vervolgens naar EZ) is in 2002 veel gebruik gemaakt van externe diensten.

Afschrijvingen

De afschrijvingskosten zijn lager dan begroot. Oorzaken daarvoor zijn dat een aantal grote investeringen later plaatsvindt dan gepland en dat, voorzover de technische staat dat toelaat, reeds afgeschreven investeringen langer in gebruik blijven.

Tabel 3
Overzicht vermogensontwikkeling (€ 1 000)
2000–2006
Agentschap Telecom

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1 Eigen vermogen per 1 januari	19 863	13 256	11 767	5 604	3 098	1 600	962
2 saldo van baten en lasten	2 754	961	- 6 163	- 2 506	- 1 498	- 638	- 638
3a uitkering aan moederdep.	- 9 361	- 2 450	0	0	0	0	0
3b bijdrage moederdepartement ter versterking EV	0	0	0	0	0	0	0
3c overige mutaties	0	0	0	0	0	0	0
3 directe mutaties in het eigen vermogen	- 9 361	- 2 450	0	0	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12 (1+2+3)	13 256	11 767	5 604	3 098	1 600	962	324

Tabel 4
Kasstroomoverzicht 2002 (€ 1 000)
Opbouw vanaf de ontwerpbegroting naar de stand van de slotwet/rekening
Agentschap Telecom

	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie
1. Rekening-courant RIC en overige liquide middelen per 1 januari 2002	7 602	13 035	5 433
2. Totaal operationele kasstroom	546	- 2 033	- 2 579
3a. -/- totaal investeringen vaste activa	- 4 855	- 3 958	897
3b. + totaal boekwaarde desinvesteringen	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 4 855	- 3 958	897
4a. -/- eenmalige uitkering aan moederdepartement	0	0	0
4b. + eenmalige storting door moederdepartement	0	0	0
4c. -/- aflossingen op leningen	- 2 927	- 3 019	- 92
4d. + beroep op leenfaciliteit	4 855	3 959	- 896
4. Totaal financieringskasstroom	1 928	940	- 988
5. Rekening-courant RIC en overige liquide middelen	5 221	7 984	2 763

Operationele kasstroom

Het achterblijvende saldo van baten en lasten heeft geleid tot een lagere operationele kasstroom.

Investeringskasstroom

De investeringskasstroom is lager vanwege uitstel van grote investeringen.

Financieringskasstroom

Door het uitstel van de investeringen is er een lager beroep gedaan op de leenfaciliteit, hetgeen heeft geleid tot een lagere financieringskasstroom.

5. Agentschap Novem

Algemeen

Per 1 juli 2002 heeft de tijdelijke baten-lastendienst Novem nagenoeg alle taken en het personeel van Novem B.V. overgenomen. In de tweede supplementaire begroting is inzicht gegeven in de raming van baten en lasten in het tweede halfjaar van 2002 en in de bezittingen en schulden, waarmee de baten-lastendienst Novem onderdeel is geworden van de

EZ-organisatie (zie Kamerstukken II 2002/2003, 28 600 XIII, nr. 2 en Kamerstukken II 2002/2003, 28 708, nr. 2).

Vanwege het ontbreken van de gegevens over de hoogte en financiering van de exploitatiereserve, kon bij tweede suppletore nog geen overzicht van kapitaaluitgaven- en ontvangsten en derhalve ook niet van de kasstroom worden opgesteld. Het kasstroomoverzicht is derhalve niet in de Slotwet opgenomen.

Tabel 1
Begrotingsstaat 2002
Opbouw vanaf stand ontwerpbegroting naar de stand van slotwet/rekening (€ 1 000)
Agentschap Novem

	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie
Agentschap Novem			
Totale baten	21 200	22 211	1 011
Totale lasten	20 250	20 272	22
Saldo van baten en lasten	950	1 939	989
Totale kapitaalontvangsten**	Nvt	Nvt	Nvt
Totale kapitaaluitgaven**	Nvt	Nvt	Nvt

* Stand tweede suppletore begroting 2002.

** Vanwege het ontbreken van de gegevens over de hoogte en financiering van de exploitatiereserve, kon bij tweede suppletore nog geen overzicht van kapitaaluitgaven en ontvangsten worden opgesteld.

Voor de toelichting wordt verwezen naar tabel 1 en 2.

Tabel 2
Begroting van baten en lasten 2002 (€ 1 000)
Opbouw vanaf stand ontwerpbegroting naar de stand van slotwet/rekening
Agentschap Novem

	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie
Baten			
Omzet ministerie EZ	9 400	9 775	375
Omzet ministerie VROM	8 300	8 013	- 287
Omzet overige departementen	2 400	2 309	- 91
Omzet derden	900	266	- 634
Overige baten	200	722	522
Rentebaten		46	46
Buitengewone baten		1 080	1 080
Totaal baten	21 200	22 211	1 011
Lasten			
Apparaatskosten			
* personele kosten	15 450	15 122	- 328
* materiële kosten	3 725	3 632	- 93
Rentelasten		10	10
Afschrijvingskosten			
* materieel	875	860	- 15
* immaterieel	420	412	- 8
Dotaties voorzieningen	- 220	236	456
Dekking interne projecten			
Buitengewone lasten			
Totaal lasten	20 250	20 272	22
Saldo van baten en lasten	950	1 939	989

Baten

Algemeen

De omzet van de departementen betreft de uitvoering van opdrachten passend binnen de kerntaken van Novem. Door de internalisering van het energiebeleid in de afgelopen jaren is het aandeel van EZ teruggelopen en is VROM de belangrijkste opdrachtgever naast EZ geworden. De omzet overige ministeries betreft hoofdzakelijk de Ministeries van Verkeer en Waterstaat en van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. De omzet derden betreft lagere overheden, de EU en het IEA.

Overige baten

De overige baten betreffen de opbrengsten van brochures, vergaderzalen en werkplekken.

Buitengewone baten

De buitengewone baten betreft de vrijval van bij het samenwerkingsverband EET gereserveerde rentebaten.

Lasten

Tabel 3
Dotaties voorzieningen

Dotaties voorzieningen (bedragen * € 1000)	Begroting	Realisatie	Verschil
Voorziening assurantie wachtgelden		435	- 435
Voorziening (des)integratie	- 220	- 199	- 21
Totaal	- 220	236	- 456

De mutatie inzake de assurantie eigen risico inzake wachtgelden betreft de in deze voorziening gestorte WW-premie. In de begroting waren deze premie begrepen in de personele kosten.

Tabel 4
Overzicht vermogensontwikkeling (€ 1 000)
2000-2006
Agentschap Novem

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1 Eigen vermogen per 1 januari	Nvt	Nvt	0	0	1 939	2 088	2 188
2 saldo van baten en lasten			0	1 939	399	600	850
3a uitkering aan moederdep.			0	0	- 250	- 500	- 750
3b bijdrage moederdepartement ter versterking EV			0	0	0	0	0
3c overige mutaties			0	0	0	0	0
3 directe mutaties in het eigen vermogen			0	0	- 250	- 500	750
Eigen vermogen per 31/12 (1+2+3)			0	1 939	2 088	2 188	2 288